

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Roman Dziczek

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

SO del. Joanna Zaporowska

Protokolant: ref. staż. Julia Murawska

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa T. C. (1)

i Z. S. (1)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 21 maja 2013 r.

sygn. akt XVI GC 667/10

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) ***w punkcie I w części w ten sposób, że obniża zasądzoną w nim kwotę do 134.427,01 zł (sto trzydzieści cztery tysiące czterysta dwadzieścia siedem złotych jeden groszy) i oddala powództwo o zasądzenie kwoty 75.616,57 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy sześćset szesnaście złotych pięćdziesiąt siedem groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty,***

b) ***w punkcie III w części w ten sposób, że zasądzoną w nim od pozwanej na rzecz powodów kwotę tytułem zwrotu kosztów procesu obniża do 9.573,15 zł (dziewięć tysięcy pięćset siedemdziesiąt trzy złote piętnaście groszy);***

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. ***zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 2.269 zł (dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt dziewięć) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.***

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od (...) sp. z o.o. w W. na rzecz T. C. (1) i Z. S. (1) kwotę 210. 043,58 zł z odsetkami ustawowymi o 16 listopada 2009 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 16.547,52 zł 52 tytułem zwrotu kosztów procesu i umorzył postępowanie w zakresie żądania zasądzenia kwoty 17.880,72 zł.

U podstaw powyższego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 9 października 2000r. R. W. i M. C. zawarły umowę spółki cywilnej pod nazwą (...), której przedmiotem było wynajmowanie środków transportowych i świadczenie usług transportowych (umowa spółki, k. 16-17). Z dniem 1 stycznia 2001r. do spółki przystąpił S. S. (aneks do umowy spółki, k. 18). W związku ze śmiercią R. W. od 20 czerwca 2003r. współnikami spółki cywilnej (...) byli M. C. i S. S. (aneks do umowy, k. 19). 1 marca 2005r. do spółki przystąpił Z. S. (1), a wystąpił z niej S. S. (aneksy do umowy spółki, k. 20-21). Aneksem z 7 marca 2005r. wspólnicy Z. S. i M. C. zmienili umowę spółki w ten sposób, że wprowadzono możliwość wejścia małżonka wspólnika na jego miejsce do spółki w przypadku śmierci wspólnika (aneks, k. 22). W dniu 22 października 2006r. zmarła wspólniczka M. C. i na jej miejsce do spółki przystąpił będący jej spadkobiercą jej mąż T. C. (1) (aneks, k. 23, kopia odpisu postanowienia o stwierdzeniu nabyciu spadku z 19.12.2006r., k. 23-24). Obecnie współnikami spółki cywilnej (...) są T. C. (1) i Z. S. (1) (umowa spółki z aneksami i postanowieniem z 19.12.2006r., k. 16-24; zaświadczenia z (...), k. 10-11).

W dniu 2 listopada 2000r. wspólniczki spółki cywilnej (...) M. C. i R. W. zawarły z (...) sp. z o.o. w W. umowę najmu pojazdów z możliwością świadczenia usług kierowców. Zgodnie z § 4 umowy stawka najmu została ustalona na 0,60 zł/ 1 km przy używaniu samochodu bez kierowcy oraz 0,70 zł/ 1 km przy używaniu samochodu z kierowcą. Strony zastrzegły, że (...) sp. z o.o. zabezpieczy minimalny 200 kilometrowy limit dzienny przejechanych kilometrów na jeden pojazd (zeznania świadka J. K., k. 400). Aneksem do umowy rozszerzono jej stosowanie o kolejne pojazdy. Ponadto pisemnie ustalana i zmieniana była stawka czynszu: od 2 listopada 2000r. na 0,58 zł/km (bez kierowcy), a od 1 sierpnia 2007r. na 0,60 zł + VAT. W dniu 31 marca 2006r. strony uzgodniły możliwość użytkowania pojazdów objętych umową przez grupę (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (umowa k. 25 – 27, aneksy do umowy k. 28- 31).

Na podstawie powyższej umowy spółce (...) zostało wydanych do używania 5 pojazdów F. (...) i jeden R. (...) (protokoły zdawczo – odbiorcze, k. 32 – 37, pokwitowanie, k. 37, kopia dowodu rejestracyjnego, k. 38). Wynajmujący wystawiali najemcy faktury opierając się na własnych i otrzymanych od najemcy informacjach o ilości przejechanych kilometrów. Odrębnie wystawiano faktury innym spółkom z grupy S., także opierając się na wielkości przejechanych kilometrów (informacja, k. 39, korespondencja elektroniczna, k. 40-48, zeznania świadka D. K., k. 432-434). Wynajmujący ponosił stałe miesięczne wydatki związane z leasingiem i zakupem wynajętych pojazdów (umowy leasingu, k. 411-416, umowa kredytu, k. 417-420), a także koszty paliwa, napraw i ubezpieczenia (bezsporne, zeznania powoda T. C.).

W związku z realizacją umowy, na podstawie rozliczeń przesyłanych przez przedstawicieli pozwanej spółki, wspólnicy spółki cywilnej (...) T. C. i Z. S. za okres od 1 grudnia 2006r. do 31 października 2008r. wystawili faktury VAT, bez uwzględnienia w każdym miesiącu minimalnego limitu kilometrów, wynikającego z zapisów zawartych w umowie. Należności z wystawionych faktur (...) uregulowała.

Minimalny czynsz najmu za grudzień 2006r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 16.368,20 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 9.105,40 zł.

Minimalny czynsz najmu za styczeń 2007r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 15.117,16 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 10.356,44 zł.

Minimalny czynsz najmu za marzec 2007r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 15.187,22 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 10.286,38 zł.

Minimalny czynsz najmu za maj 2007r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 17.598,01 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 7.875,59 zł.

Minimalny czynsz najmu za czerwiec 2007r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 21.947,64 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 3.525,96 zł.

Minimalny czynsz najmu za lipiec 2007r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 18.684,18 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 6.789,42 zł.

Minimalny czynsz najmu za sierpień 2007r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 15.884,40 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 10.467,60 zł.

Minimalny czynsz najmu za wrzesień 2007r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 17.425,26 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 8.926,74 zł.

Minimalny czynsz najmu za październik 2007r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 16.101,07 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 10.250,93 zł.

Minimalny czynsz najmu za listopad 2007r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 14.565,34 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 11.786,66 zł.

Minimalny czynsz najmu za grudzień 2007r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 15.053,58 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 11.298,42 zł.

Minimalny czynsz najmu za styczeń 2008r. wynosił 26.352 zł, najemca zapłacił 16 835,39 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 9.516,61 zł.

Minimalny czynsz najmu za luty 2008r. wynosił 25.473,60 zł, najemca zapłacił 16.384,17 zł. Do zapłaty pozostała różnica w wysokości 9.089,43 zł.

W okresie od lipca 2008r. do października 2008r. pozwana spółka nie zapłaciła czynszu najmu za oddane jej do użytkowania 6 (przez część lipca 2008r.), a następnie 5 pojazdów. Minimalny czynsz najmu za każdy z tych miesięcy wynosił: w lipcu 24.888 zł (6 pojazdów przez 20 dni lipca, 5 pojazdów przez 10 dni lipca), a w kolejnych miesiącach po 21.960 zł za 5 pojazdów.

Faktury wystawiane(...) obejmowały czynsz za faktyczny przebieg, który niejednokrotnie był mniejszy niż minimalny czynsz przewidziany umową (faktury, k. 48-55, zeznanie powoda T. C.).

Stawki ustalone w umowie, zmienionej kolejnymi aneksami, nie zawierały podatku od towarów i usług (umowa z aneksami, k.25-29, 31, 134; przykładowe faktury z potwierdzeniami przelewu, k. 88-90, 130-133, zeznanie powoda T. C.).

Po wypowiedzeniu umowy przez spółkę (...) wspólnicy (...) przeprowadzili kontrolę stanu należności. Po obliczeniu różnicy pomiędzy kwotami należności za najem pojazdów w wysokości ustalonej na podstawie rzeczywistego przebiegu pojazdów, a kwotą wyliczoną z uwzględnieniem zagwarantowanego dziennego minimalnego przebiegu T. C. i Z. S. wystawili fakturę VAT nr (...) na kwotę 227.924,30 zł tytułem czynszu najmu (faktura, k. 55, pismo ze z.p.o., k. 56-57, wypowiedzenie umowy k. 58, zeznania powoda T. C. (1), k. 482 - 485, zeznania świadka D. K. (2) k. 431-434).

W lipcu 2008r., sierpniu 2008r., wrześniu 2008r., październiku 2008r. samochody będące przedmiotem najmu były używane tylko przez (...) sp. z o. o., która zapłaciła wspólnikom (...) z tego tytułu wynagrodzenie (faktury, k. 86, 482-485; potwierdzenie przelewu, k. 87, bezsporne).

Spółka (...) - pomimo otrzymania wezwania do zapłaty - nie uregulowała należności wynikających z faktury VAT(...) Wspólnicy (...) w dniu 14 stycznia 2010r. złożyli w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy wnioski o przeprowadzenie posiedzenia pojednawczego.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny biorąc pod uwagę okoliczności bezsporne pomiędzy stronami oraz powołane dokumenty, a także zeznania świadków i powodów (wobec niestawiennictwa prawidłowo wezwanego zarządu pozwanej spółki). Nie dał jedynie wiary zeznaniom świadka J. K. w tej części, w której zeznał on, że stawki najmu określone w umowy były kwotami brutto, wobec ich sprzeczności z pozostałymi dowodami oraz biorąc pod uwagę, że świadek sam przyznał, iż opiera się na regule postępowania w pozwanej spółce, a nie odnosił się do konkretnej umowy z powodami. Oddalenie wniosku pozwanej o dopuszczenie dowodu z dokumentów w postaci wydruków wyciągów z rachunku bankowego jako spóźnionego, bo złożonego bez uzasadnienia dopiero na ostatnim terminie rozprawy, Sąd uzasadnił treścią art. 479^{14a} k.p.c.

W niniejszej sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, wobec czego Sąd odniósł się kolejno do zarzutów jakie zostały zgłoszone w sprzeciwie od nakazu, tj. braku legitymacji czynnej powodów, przedawnienia roszczenia, prawidłowego rozliczenia przez strony czynszu wg faktycznego przebiegu, a także częściowego niewykonania świadczenia w związku z udostępnieniem pojazdów innym podmiotom oraz przestojami na skutek naprawy aut.

Sąd I instancji nie podzielił stanowiska pozwanej odnośnie braku legitymacji procesowej powodów. Pozwana zawarła umowę ze współnikami spółki cywilnej (...), którymi są obecnie powodowie. Zgodnie z art. 860 k.c. zawierając umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności poprzez wniesienie wkładów. Spółka jest zatem stosunkiem prawnym, którego źródłem jest umowa obligacyjna zawarta między współnikami. Stronami umowy, a także podmiotem praw i obowiązków, są każdorazowo wspólnicy. Wprawdzie z art. 863 k.c. można wywieść zasadę trwałości składu osobowego spółki cywilnej, niemniej jednak nie ma ona charakteru absolutnego, skoro w art. 869 k.c. przewidziano możliwość wystąpienia wspólnika. Brak natomiast przepisów regulujących wprost (negatywnie lub pozytywnie) kwestię przystąpienia nowych wspólników do spółki, za wyjątkiem przepisu dotyczącego wejścia spadkobierców wspólnika. Istnieje więc możliwość dokonywania zmian osobowych bez likwidacji spółki lub zastąpienia jej nową spółką cywilną o zmienionym składzie osobowym. Skoro bowiem uregulowane wprost w przepisach wystąpienie wspólnika nie powoduje zastąpienia dotychczasowej spółki nową, to brak podstaw do uznania, że taki skutek nastąpi w przypadku przystąpienia nowego wspólnika. Taką możliwość potwierdził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21 listopada 1995 r., III CZP 160/95 (OSNC 1996/3/33) oraz w wyroku z dnia 24 września 2008r., II CNP 49/08. W konsekwencji kolejne zmiany osobowe współników spółki cywilnej (...) na skutek wystąpienia oraz śmierci dotychczasowych wspólników, a także przystąpienia nowych, przy każdorazowym zachowaniu składu co najmniej 2-osobowego, nie skutkowały powstaniem nowej spółki cywilnej o tej samej firmie, ani też likwidacją poprzedniej.

Podstawienie współników należałoby zakwalifikować – w zakresie praw wynikających z uprzednio zawartych umów przez dotychczasowych współników – jako przelew, który zgodnie z dyspozycją art. 509 § 1 k.c. nie wymaga zgody dłużnika. W rozpoznawanej sprawie zatem cesja praw wynikających z zawartej uprzednio umowy z 2 listopada 2000r. z dotychczasowych na nowych współników mogła mieć miejsce. Dotrzymana została również forma przewidziana w art. 511 k.c., zaś dłużnik został co najmniej zawiadomiony o przelewie w sposób faktyczny poprzez to, iż umowa była wykonywana przez innych współników niż uprzednio (podpisywane były również kolejne aneksy do umowy) i niewątpliwie druga strona o tym wiedziała, co potwierdziły zeznania powoda. Powodom jako nowym współnikom spółki cywilnej przysługują zatem wszystkie uprawnienia wierzycielskie z umowy uprzednio zawartej przez poprzednich współników wskutek dojścia do skutku przelewu, a nie z uwagi na zmianę umowy z 2 listopada 2000r., skoro nie została zmieniona w formie pisemnej (dla zmian umowy strony zastrzegły formę pisemną pod rygorem nieważności).

Dodatkowo Sąd zauważył, że zgodnie z art. 872 k.c. w umowie spółki możliwe jest zastrzeżenie, że spadkobiercy wspólnika wejdą do spółki na jego miejsce. W dniu 7 marca 2005r. wspólnicy zmienili umowę spółki w ten sposób, że przewidzieli wejście spadkobierców w osobach swoich współmałżonków w miejsce dotychczasowych współników po ich śmierci. Skoro treść powyższego przepisu nie używa sformułowania „wszystkich spadkobierców”, to nie można uznać, iż wyłączone zostało przystąpienie do spółki jednego z kilku spadkobierców. Decydujące znaczenie

w tym zakresie mieli wspólnicy poprzez dokonanie zmiany umowy. Zdania drugie i trzecie art. 872 k.c. regulują natomiast sytuację, gdy umowa spółki dotyczy wstąpienia do spółki kilku spadkobierców, co nie wyklucza przyjęcia przez wspólników innego rozwiązania. Stanowisko to znalazło potwierdzenie w doktrynie. Jak stwierdził A. Herbet „Umowa spółki może również przyznawać spadkobiercom lub oznaczonemu spadkobiercy prawo przystąpienia do spółki w miejsce zmarłego wspólnika. Jest to tzw. kwalifikowana klauzula następstwa prawnego (...). Na jej podstawie spadkobierca uzyskuje uprawnienie kształtujące, którego treścią jest możliwość przystąpienia do spółki, realizowana przez złożenie stosownego, jednostronnego oświadczenia woli (System Prawa Prywatnego. Prawo spółek osobowych. Tom 16. Wydawnictwo C.H. Beck, str. 192)”.

T. C. (1) - mąż M. C., w oparciu o aneks z marca 2005r. (art. 872 k.c.), w związku ze śmiercią ww. wspólniczki, po złożeniu w dniu 22 października 2006r. stosownego oświadczenia, przystąpił do spółki.

Reasumując, powodom, jako wspólnikom spółki cywilnej (...), przysługuje legitymacja czynna w przedmiotowej sprawie w związku dokonaniem kolejnych cesji wierzytelności w formie pisemnych aneksów do umowy spółki. Poza tym przedstawiciele pozwanej mieli wiedzę na temat zmian osobowych po stronie wynajmującego i nie widzieli potrzeby zawarcia aneksów do umowy. Nie kwestionowali również uprawnień powodów do występowania w jej imieniu. W związku z tym pozwana zarzucając obecnie powodom brak legitymacji nie powinna – pomimo akceptacji realizowania przez nich umowy - odnosić z tego faktu nieuprawnionych korzyści.

Zdaniem Sądu powództwo podlegałoby także uwzględnieniu gdyby podzielić stanowisko pozwanej, ponieważ począwszy od 2000r. T. C. i Z. S. nieprzerwanie wykonywali umowę, której warunki zostały określone w pisemnej umowie z 2 listopada 2000r., co - w przypadku uznania zarzutu braku pisemnej umowy między stronami - należało uznać za zawarcie umowy w oparciu o czynności konkludentne (art. 60 k.c.). Powodowie umożliwili pozwanej używanie stanowiących ich współwłasność pojazdów i wystawiali faktury na wynagrodzenie, a także utrzymywali pojazdy w odpowiednim stanie, opłacali wszelkie należności związane z ich użytkowaniem (koszty paliwa, ubezpieczenia, napraw), a pozwana ich używała i spełniała wzajemne świadczenie pieniężne. Przez cały ten okres punktem odniesienia oceny prawidłowości realizacji wzajemnych świadczeń była umowa z 2 listopada 2000r., co m.in. zeznał świadek K. wskazując, iż weryfikował prawidłowość faktur wystawianych przez wspólników (...) analizując zgodność stawki z ww. umową pisemną i aneksami do niej.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia Sąd stwierdził, że stron nie łączyła umowa o świadczenie usług, lecz powodowie wywodzą roszczenie z umowy najmu (art. 659 k.c.). Przedmiotem umowy było bowiem oddanie do używania pozwanej pojazdów przez czas nieokreślony w zamian za czynsz. Wynajmujący byli zobowiązani wydać i utrzymywać pojazdy w stanie zdatnym do umówionego użytku (art. 662 § 1 k.c.). Możliwość świadczenia również usług kierowcy (z której strony bezspornie nigdy nie skorzystały) nie mogły wpłynąć na powyższą ocenę, gdyż miały charakter marginalny i dodatkowy w stosunku do podstawowego zakresu umowy. Do umów najmu znajduje zastosowanie ogólny trzyletni termin przedawnienia, wynikający z art. 118 k.c. Najdawniej wymagalna należność obejmowała czynsz za grudzień 2006r., którego wymagalność na potrzeby oceny zarzutu przedawnienia – w oparciu o art. 120 § 1 zd. drugie k.c. - należało ustalić na 15 stycznia 2007r. (k. 54v). Bez znaczenia był zatem fakt, że faktura w zakresie pozostałej części czynszu za grudzień 2006r. została wystawiona dopiero w październiku 2009r. Przedmiotowy pozew został złożony w dniu 18 maja 2010r., jednak T. C. oraz Z. S. złożyli w dniu 14 stycznia 2010r. (data stempla pocztowego) do Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy wniosek o zawezwanie do ugody, przerywając tym samym bieg terminu przedawnienia (dokumenty z akt sprawy Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy, IX GCo 34/10). Wniosek dotyczył roszczenia objętego pozvem i był czynnością zmierzającą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c., co skutkowało przerwaniem biegu przedawnienia i ponownym rozpoczęciem jego biegu, czyniąc zarzut przedawnienia bezzasadnym.

Odnosnie rozliczeń między stronami Sąd wskazał, że umowa w §4 ust. 3 jednoznacznie określiła sposób obliczenia minimalnego czynszu najmu. Analiza postanowień umowy nie potwierdza, że strony miały dokonywać rozliczeń w okresach dłuższych niż miesiąc (kwartalnie) przy ocenie całej współpracy, a limit z §4 ust. 3 dotyczył wynajmowania jednego pojazdu. Na możliwość wynajęcia więcej niż jednego pojazdu w oparciu o ww. umowę wskazuje treść

§4 ust. 3 ustalającego czynsz wg stawki „za jeden pojazd” oraz §7 przewidujący zwrot pojazdów (w liczbie mnogiej). Strona pozwana nie wyjaśniła, z których postanowień umownych wywodzi swoje twierdzenia a wykładnia umowy nie może abstrahować od jej treści. Zeznania powoda dowiodły, że powodowie nie dochodzili zapłaty „wyrównania” minimalnego czynszu opierając się na zapewnieniach najemcy odnośnie nadrobienia powyższego w kolejnych miesiącach. Można jedynie stwierdzić, że powodowie, dla których umowa z pozwaną stanowiła podstawową działalność spółki, godzili się na taką praktykę z obawy przed rozwiązaniem umowy i dlatego wystąpili z roszczeniem dopiero po zakończeniu współpracy z pozwaną. Również przesłuchany świadek J. K. potwierdził uzgodnienie przez strony minimalnego czynszu miesięcznego jednocześnie podkreślając, że nie wyobraża sobie płacenia za niezrealizowane usługi, co należy rozumieć jako dążenie pozwanej spółki do zrealizowania ustalonego umową limitu poprzez używanie pojazdów. Świadek zeznał przy tym, że to spółka (...) była autorem umowy. Tym bardziej więc pozwaną powinny obciążać wszelkie nieścisłości i trudności związane z jej interpretacją. Potwierdzenie stanowiska powodów dowodzi również powołany przez nich przykład zapłaconej przez pozwaną należności z faktury za kwiecień 2008r. (k. 91), gdzie czynsz najmu za 5 pojazdów został ustalony zgodnie z §4 ust. 3 umowy, tj. za 6000 km lub więcej. W umowie strony ustaliły miesięczne okresy rozliczeniowe oraz jednoznacznie określiłyienne limity kilometrów dla pojazdów. Zapisy umowy należy interpretować łącznie. Wobec czegoienne limity ustalone przez strony należało odnosić do miesięcznych okresów rozliczeniowych, o których mowa również w §4. Także świadek D. K. (2) potwierdził, że strony rozliczały się w miesięcznych okresach rozliczeniowych. Trudno podzielić stanowisko pozwanej, że powodowie mogliby domagać się jedynie utraconych zysków, skoro nie znajduje ono żadnego potwierdzenia w umowie. Wynajmujący ponosili stałe koszty, takie jak raty leasingowe, raty kredytu, ubezpieczenia, napraw, niezależnie od wielkości miesięcznego przebiegu. Dodatkowo wydatki te rosły w kolejnych latach (np. cena paliwa), podczas gdy stawka czynszu nie uwzględniała tego rodzaju zmian. Zależnie od okoliczności - w związku z takim ukształtowaniem czynszu - w różnych miesiącach powodowie mogli zatem osiągać różny dochód z prowadzonej działalności. Nie można zatem uznać, iż fakt niekorzystania z pojazdów lub korzystanie w ograniczonym zakresie (uzależnione wyłącznie od woli najemcy), mogłoby wpływać na wysokość czynszu należnego powodom. Sporny §4 ust. 3 umowy miał zapewnić powodom minimalną rentowność, co należało uznać za prawidłowe i uzasadnione zarobkowym charakterem prowadzonej przez nich działalności.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie doszło do zawyżenia dochodzonej kwoty w zakresie ponad kwotę cofniętego częściowo powództwa. Zgodnie z ustaleniami stron, które zostały potwierdzone zeznaniami T. C. (3), stawki najmu za pojazdy były stawkami netto, do których doliczany był VAT. Na wolę stron takiej właśnie wykładni umowy w zakresie stawek najmu wskazuje uiszczanie (po uprzedniej weryfikacji – vide: zeznania świadka K. i powoda) należności zgodnie z fakturami wystawianymi przez powodów. Taka praktyka dowodzi, że intencją stron było ustalenie umownej stawki na kwotę netto. Określenie w kolejnym aneksie wprost, że do stawki 0,60 zł należy doliczyć VAT stanowiło jedynie doprecyzowanie umowy w tym zakresie.

Sąd podzielił stanowisko powodów odnośnie twierdzenia, że to pozwana powinna wykazać, w jakich okresach nie mogła korzystać z pojazdów z uwagi na ich nieprzydatność do umówionego użytku skoro bezsporne było, że powodowie wydali jej przedmiotowe pojazdy do używania we właściwym stanie. Tymczasem pozwana spółka ograniczyła się do przykładowego powołania na bliżej niesprecyzowane naprawy.

Powodowie uwzględnili częściowo zastrzeżenia pozwanej w zakresie zawyżenia należności i uznania dwóch faktur w innej wysokości niż dołączone do pozwu, a także zapłaty całego należnego czynszu najmu w kwietniu 2008r., braku możliwości korzystania z jednego pojazdu przez 10 dni lipca. W tym zakresie powodowie powództwo zostało cofnięte.

W ocenie Sądu I instancji wykorzystywanie pojazdów przez (...) sp. z o.o. nie miało wpływu na rozliczenia stron wynikające z umowy. Wprawdzie pozwana oraz ww. spółka są powiązane kapitałowo i organizacyjnie, jednak pomimo istniejących pomiędzy ww. podmiotami związków umowa z dnia 2 listopada 2000r. wraz z ustalonym limitem kilometrów łączyła powodów z pozwaną i to pozwana, a nie inne podmioty, zobowiązana była do zapewnienia przewidzianego w umowie limitu kilometrów i zapłaty minimalnego czynszu najmu. Pozwana nie przedstawiła żadnego dowodu, iż zamiarem stron przy aneksowaniu umowy było uwzględnianie przy ocenie spełnienia limitu z §4 ust. 3 także przebiegu wykonanego przez inne niż pozwana spółki z grupy S.. Jeżeli zatem nie używała przedmiotowych

pojazdów w okresie od lipca 2008r. do października 2008r., to nie oznacza, iż przedmiotowych pojazdów nie mogła używać inna spółka, na co także pozwana wyraziła zgodę. Jednocześnie pozwana nie dowodziła, że powodowie nie udostępniili jej pojazdów w tym okresie lub miała trudności w ich używaniu, np. z uwagi na korzystanie z nich przez inny podmiot czyli, że brak było świadczenia wzajemnego powodów określonego w umowie najmu (art. 6 k.c.).

Powodowie są współnikami spółki cywilnej. Wobec tego po stronie powodów zachodzi wspólność praw i obowiązków wynikających ze współwłasności łącznej. Wspólność łączna oznacza niepodzielność majątku i brak określenia wysokości udziałów przysługujących poszczególnym współnikom (art. 863 k.c.). Każdy ze współników jest współwłaścicielem majątku jako całości oraz poszczególnych rzeczy i praw wchodzących w jego skład. Oznacza to, że w przypadku gdy współnicy dochodzą wspólnie zapłaty (współuczestnictwo materialne konieczne) brak jest podstaw do solidarnego zasądzenia na ich rzecz dochodzonej kwoty. Zwłaszcza, że brak jest przepisu o solidarności wierzycieli w przypadku wierzytelności przysługujących współnikom spółki cywilnej (art. 369 k.c.), w przeciwieństwie do solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania (art. 865 k.c.)

Orzeczenie o odsetkach Sąd uzasadnił treścią art. 481 § 1 k.c., biorąc pod uwagę termin płatności faktury VAT nr (...)r, oznaczony na dzień 15 listopada 2009r. Skoro termin zapłaty upłynął 15 listopada 2009 r., to odsetki należało zasądzić od dnia następnego. Rozstrzygnięcie o kosztach zapadło na podstawie art. 100 k.p.c. przy uwzględnieniu proporcji 92 % do 8 %.

Częściowe umorzenie postępowania uzasadnia treść art. 479¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c. Ponieważ cofnięcie powództwa nastąpiło przed pierwszym terminem rozprawy, zgoda pozwanej nie była konieczna.

Pozwana spółka wniosła apelację, skarżąc wyrok w części zasądzającej (pkt I i III – po sprecyzowaniu, k.559). Zarzuciła:

1. naruszenie przepisu art. 872 k.c. poprzez uznanie wbrew treści tego przepisu, że umowa spółki może przyznawać prawo przystąpienia do spółki wskazanym/wybranym spadkobiercom;
2. naruszenie przepisów art. 76 k.c., 77 k.c. i 509 k.c. przez uznanie, że wbrew wyraźnemu postanowieniu umowy zastrzegającemu formę pisemną dla zmian umowy pod rygorem nieważności, mogło skutecznie dochodzić do zmian w umowie bez zachowania zastrzeżonej formy szczególnej;
3. sprzeczność poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikającą z pominięcia treści umowy o usługi transportowe z której wynika, że strony:
  - a. nie ustaliły minimalnego czynszu miesięcznego
  - b. ustaliły możliwość użytkowania pojazdów przez firmy z grupy (...).

Zdaniem skarżącej Sąd pierwszej instancji naruszył również art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów a mianowicie dokonał nieobiektywnej, dowolnej i jednostronnej analizy i oceny materiału dowodowego.

Skarżąca wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Pozwana nietrafnie wywodzi z treści art. 872 k.c. brak legitymacji czynnej po stronie powodowej. Wskazany przepis nie przesądza o konieczności wskazania wszystkich spadkobierców jako wchodzących w miejsce zmarłego współnika

ex lege. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, wspierając się poglądem wypowiedzianym w piśmiennictwie (A. Herbert, System Prawa Prywatnego. Prawo spółek osobowych. Tom 16. Wydawnictwo C.H. Beck 2008, s. 638), możliwe jest przyjęcie przez współników innego rozwiązania, np. takiego jak w tym przypadku, a więc zastrzeżenia wejścia w miejsce zmarłego jednego tylko ze spadkobierców. Strony umowy posłużyły się konstrukcją nazywaną jako kwalifikowana klauzula następstwa prawnego, mieszcząca się w granicach wskazanej regulacji. Jej zawężająca interpretacja, nakazująca w każdym przypadku umówienie się o przejście uprawnień na wszystkich spadkobierców, nie ma racjonalnego uzasadnienia. W myśl ogólnej zasady prawa cywilnego wyrażonej w art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że wstąpienie spadkobierców zmarłego współnika do spółki nie jest dziedziczeniem, lecz następstwem umowy zawartej między współnikami. Można tu mówić o pewnej analogii do darowizny na wypadek śmierci, co do zasady dopuszczalnej, jeżeli jej przedmiotem są konkretne rzeczy lub prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 79/13).

Drugi zarzut apelacji również nie zasługuje na uwzględnienie. Przedmiotowa umowa dotycząca usług transportowych jako „usługodawcę” wskazuje spółkę cywilną, wymieniając osobno współników jak i osoby spółkę reprezentujące (k.25-27). Sąd Apelacyjny w całości podziela argumentację Sądu I instancji, zasadzającą się na ustawowo dopuszczalnych odstępstwach od zasady trwałości składu osobowego spółki cywilnej. Możliwa jest zmiana składu osobowego spółki cywilnej bez zmiany umowy spółki (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CNP 49/2008, Lex nr 512041). Zmiana osobowa nie wymaga też co do zasady aneksowania umów zawartych z osobami trzecimi w ramach prowadzonej przez spółkę działalności gospodarczej. Pogląd przeciwny byłby nie do pogodzenia z istotą spółki cywilnej i zasadami jej reprezentacji. Istotne znaczenie ma fakt, że umowę zawiera współnik w granicach reprezentacji spółki, w imieniu i na rachunek wszystkich współników. O ile w czasie trwania określonego stosunku prawnego dochodzi do zmiany składu osobowego spółki, to wcześniej zawarta umowa wiąże także nowego współnika. Zmiany takie nie wpływają na byt prawny obowiązującej już umowy. Powyższe względy przesądzają o legitymacji czynnej powodów, bez potrzeby sięgania do konstrukcji cesji wierzytelności o jakiej mowa w motywach zaskarżonego orzeczenia. Należy poza tym zgodzić się z wywodem alternatywnym Sądu Okręgowego, akcentującym znaczenie czynności konkludentnych podejmowanych przez strony z odwołaniem się do reguł tkwiących w umowie z 2 listopada 2000 r.

Nie ma racji skarżąca, że strony umówiły się tylko na pewien poziom rentowności a nie na minimalny czynsz, wyrażony kwotowo. Stanowisko to jest wprost sprzeczne z treścią § 4 ust. 3 umowy, gdzie mowa jest o zabezpieczeniu przez „usługodawcę” minimalnego dwustukilometrowego limitu dziennego przejechanych kilometrów przez jeden pojazd (k.25). Sąd Okręgowy wnikliwie rozważył znaczenie tego zapisu umownego, biorąc pod uwagę także zeznania świadków oraz wcześniejszą płatność za kwiecień 2008 r. w granicach limitu i wyciągnął trafny wniosek, że chodziło o gwarancję uzyskiwania przez powodów minimalnego czynszu bez względu na zakres wykorzystywania samochodów przez pozwaną. Trzeba się też zgodzić z powodami, że zamieszczenie zapisu dotyczącego rentowności bez jakichkolwiek skutków finansowych byłoby bezcelowe.

Wskazana wyżej konkluzja zarazem jednak prowadzi też do wniosku korzystnego dla pozwanej, że ów dzienny limit, ustanowiony dla zagwarantowania spółce cywilnej minimalnego poziomu rentowności, winien być rozpatrywany w ścisłym związku z przebiegami kilometrowymi poszczególnych pojazdów, bez względu na podmiot z nich korzystający. W tym zakresie zasadny okazał się zarzut błędnych ustaleń faktycznych wynikających z wadliwej wykładni umowy. Aneksiem obowiązującym od 31 marca 2006 r. strony wyraziły zgodę na użytkowanie pojazdów przez grupę kapitałową formy S. (...) sp z o.o. (k.30). Spółka należąca do tej grupy - (...) sp. z o.o., korzystała z przedmiotowych pojazdów w okresie od lipca do października 2008 r. i z tego tytułu uiszczała na rzecz powodów należności wynikające z wystawianych na nią faktur. Były to kwoty: 19.896,49 zł + 16.106,44 zł + 15.169,60 zł + 24.444,04 zł, łącznie 75.616,57 zł (k.482-489). Należności naliczone przez powodów za każdy z tych miesięcy są wyższe od wskazanych kwot, zatem by zachować rentowność, a temu służył omawiany zapis umowny (art. 65 § 2 k.c.), mogła spółka (...) domagać się od pozwanej jedynie różnicy pomiędzy zagwarantowanym czynszem, odpowiadającym ustalonym,

minimalnym przebiegom, a czynszem jaki został zapłacony przez podmiot wykorzystujący w tym okresie pojazdy objęte umową (z uwzględnieniem faktu, że jeden z samochodów był uszkodzony, co strona powodowa uwzględniła, cofając powództwo w części). T. C. (1) zeznał, że nie było uzgodnień, iż wykonywanie przejazdów na rzecz spółek z grupy S. wpływa na pokrycie limitów z umowy (k. 492). Zdaniem Sądu Apelacyjnego wskazana wykładnia umowy w jej pierwotnym brzmieniu przemawia za zbędnością dodatkowego porozumienia po zawarciu aneksu z 31 marca 2006 r. Pozwana zobowiązała się do świadczeń, które mogły nie mieć pokrycia w zakresie wykorzystywania floty tylko w celu zapewnienia spółce (...) rentowności. Umowa początkowo nie przewidywała wykorzystywania pojazdów także przez inne podmioty. Skoro jednak doszło do takiej zmiany i wykonywania aneksu, to niepodobna nie uwzględnić uzyskiwanych w ten sposób przez spółkę cywilną świadczeń, przy ustalaniu zakresu zobowiązania pozwanej. Jak to już zaznaczono, komentowany zapis umowny należy rozpatrywać przez pryzmat jego celu, jakim był interes ekonomiczny wynajmującego („usługodawcy”). Ten zaś nie zależał od tego kto korzystał z pojazdów i za to płacił. Nieekwiwalentność świadczeń w przypadku niewykorzystywania floty przez pozwaną była zrozumiała i dopuszczalna, ze względu na szczegółowo opisane w uzasadnieniu wyroku, koszty ponoszone przez (...). Mieściła się w granicach przyjętego ryzyka kontraktowego, w przeciwieństwie do nieprzewidzianej w umowie sprzed aneksu sytuacji, w której z pojazdów korzystałby odpłatnie ktoś inny. Uwzględnienie powództwa w całości prowadziłoby do przysporzenia współników (...) nie mającego ekwiwalentu po stronie pozwanej i zarazem nieumocowanego w umowie. Z tych względów Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację w części, w jakiej zostały zasądzone kwoty już zapłacone przez (...) sp. z o.o., tj. łącznie co do kwoty 75.616,57 zł.

Skutkiem zmiany wyroku była stosowana modyfikacja orzeczenia o kosztach za obie instancje, przy zastosowaniu art. 100 k.p.c. W I instancji strona powodowa wygrała ostatecznie w 65 % ($134.427,01 \text{ zł} : 227.925 = 0,646$ czyli po zaokrągleniu 65%). Powód poniósł opłatę od pozwu w wysokości 11.397 zł + 7.217 zł kosztów zastępstwa procesowego. Pozwana poniosła koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7.217 zł. Łącznie koszty wyniosły 25.831 zł. 65% z 25.831 zł to 16.790,15 zł, pomniejszone o 7.217 zł które poniosła pozwana, daje 9.573,15 zł na rzecz powoda. Za II instancję odpowiednie wyliczenie przedstawia się następująco: $134.427,01 \text{ zł} : 210.043,58 \text{ zł} = 0,639$ czyli po zaokrągleniu 64 %. Koszty powoda to 5.400 zł za zastępstwo procesowe, zaś pozwanej to opłata od apelacji 10.503 zł + 5.400 zł kosztów zastępstwa procesowego. Razem to 21.303 zł, z tego 64 % to 13.634 zł i tyle przypada dla powoda, minus 15.903 zł które poniosła pozwana, co daje - 2.269 zł, zatem stronie pozwanej należy się za II instancję od powodów 2.269 zł.

Z przedstawionych względów, przyjmując za swoje przytoczone ustalenia Sądu Okręgowego (ze wskazaną modyfikacją), Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c.